

Súd: Krajský súd Nitra
Spisová značka: 9Co/67/2021
Identifikačné číslo súdneho spisu: 1516201912
Dátum vydania rozhodnutia: 18. 08. 2022
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: Mgr. Andrea Szombathová Poláková
ECLI: ECLI:SK:KSNR:2022:1516201912.4

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Nitre v senáte zloženom z predsedníčky senátu Mgr. Andrey Szombathovej-Polákovvej a členiek senátu Mgr. Ingrid Radošickej Vallovej a JUDr. Kataríny Marčekovej, v spore žalobkyne: N. K., nar. XX. XX. XXXX, bytom D., U. XXXX/X, zastúpená advokátskou kanceláriou LawService, s. r. o., so sídlom Zvolen, Stráž 3/223, IČO: 36 861 723 proti žalovanej: H. Q., nar. XX. XX. XXXX, bytom R.-N., M. W. XXX/XX, zastúpená advokátskou kanceláriou BIZOŇ & PARTNERS, s. r. o., so sídlom Bratislava, Hviezdoslavovo námestie 25, IČO: 36 833 533, za účasti intervenienta na strane žalovanej MH Invest II, s. r. o., so sídlom Bratislava, Trnavská cesta 100, IČO: 50 021 150, zastúpeného Advokátska kancelária REDANT s. r. o., so sídlom Bratislava, Konventná 6, IČO: 53 682 581, o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, o odvolaní žalobkyne proti rozsudku Okresného súdu Nitra zo dňa 14. júna 2021 č. k. 15C/106/2016-218 takto

rozhodol:

Odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie **p o t v r d z u j e** .
Žalovanej a intervenientovi na strane žalovanej priznáva nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100%.

o d ô v o d n e n i e :

1.1. Napadnutým rozsudkom súd prvej inštancie žalobu zamietol. O trovách konania rozhodol tak, že žalovaná má voči žalobkyňi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %, o výške ktorej bude rozhodnuté súdom prvej inštancie samostatným uznesením. Rozhodnutie po právnej stránke odôvodnil ustanoveniami § 137 písm. c/, § 151 ods. 1 CSP, § 132 ods. 1, § 133 ods. 2, § 575 ods. 1 Občianskeho zákonníka, § 6 ods. 6 zák. č. 282/2015 Z. z. o vyvlastňovaní pozemkov a stavieb a o nútenom obmedzení vlastníckeho práva k nim a o zmene a doplnení niektorých zákonov, § 3 ods. 5 zák. č. 175/1999 Z. z. o niektorých opatreniach týkajúcich sa prípravy významných investícií a o doplnení niektorých zákonov. Uviedol, že žalobou doručenou Okresnému súdu Bratislava V. dňa 12. 02. 2016, postúpenou Okresnému súdu Nitra z dôvodu miestnej nepríslušnosti dňa 15. 02. 2016 sa žalobkyňa domáhala určenia, že je výlučnou vlastníčkou nehnuteľnosti nachádzajúcej sa sa katastrálnom území Q., obec Q., okres R., zapísanej Okresným úradom Nitra, katastrálny odbor na LV č. XXXX, a to parcely reg. „C“ evidovanej na mape určeného operátu, parcelné č. 2641 o výmere 1244 m², druh pozemku orná pôda. Súčasne sa domáhala priznania náhrady trov konania. Žalobu odôvodnila tým, že dňa 08. 07. 2015 uzavrela so žalovanou k predmetnej nehnuteľnosti kúpnu zmluvu, ktorou žalovaná previedla na žalobkyňu vlastnícke právo k uvedenej nehnuteľnosti. Návrh na vklad vlastníckeho práva na základe stranami uzavretej kúpnej zmluvy bol Okresnému úradu Nitra, katastrálny odbor doručený dňa 09. 07. 2015. Žalovaná od tejto kúpnej zmluvy odstúpila, odstúpenie od zmluvy žiadnym spôsobom nezodôvodnila. Žalobkyňa považovala odstúpenie od zmluvy za neplatné a domáhala sa určenia, že je vlastníčkou nehnuteľnosti. Podaním zo dňa 21. 06. 2018 žalobkyňa žiadala pripustiť zmenu petitu žaloby dôvodiac, že na základe kúpnej zmluvy č. 30203/4787/2015/Lužianky/007/3407 uzatvorenej medzi spoločnosťou MH Invest, s. r. o., ako kupujúcim a žalovanou ako predávajúcou bola ako vlastníč nehnuteľnosti do katastra

zapísaná spoločnosť MH Invest, s. r. o. Ďalej na základe kúpnej zmluvy č. 20160027 medzi spoločnosťou MH Invest s. r. o. ako predávajúcim a obchodnou spoločnosťou MH Invest II, s. r. o. ako kupujúcim bola do katastra nehnuteľností zapísaná spoločnosť MH Invest II, s. r. o. Právoplatnosťou rozhodnutia Okresného úradu Nitra, odbor výstavby a bytovej politiky č. OU-NR-OVBP2-2016/032185-53 zo dňa 18. 08. 2016, potvrdeným rozhodnutím Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, odbor štátnej stavebnej správy zo dňa 10. 10. 2016, č. 24929/2016/B624-SV/64203/To došlo k vyvlastneniu pozemkov v prospech spoločnosti MH Invest, s. r. o. Náhrada za vyvlastnenie má byť v zmysle uvedených rozhodnutí zložená do úschovy na Okresnom súde Nitra. Žalobkyňa považovala kúpnu zmluvu uzavretú medzi ňou a žalovanou za platnú, následné prevody pozemkov zo žalovanej na spoločnosť MH Invest, s. r. o. a zo spoločnosti MH Invest, s. r. o. na spoločnosť MH Invest II, s. r. o. za nulitné z dôvodu rozporu so zásadou nemo plus iuris transfere ad alium potest quam ipse habet. Vzhľadom na zápis informatívnej poznámky o súdnom konaní o určenie vlastníckeho práva k pozemkom je vylúčené, aby ktorýkoľvek z nadobúdateľov bol dobromyseľný. Žalobkyňa mala za to, že vyvlastnené bolo jej vlastnícke právo, a nie vlastnícke právo spoločnosti MH Invest II, s. r. o., a teda náhrada za vyvlastnenie má byť vyplatená žalobkyňi. Pre vyplatenie náhrady za vyvlastnenie musí žalobkyňa preukázať, že bola vlastníčkou pozemkov ku dňu vyvlastnenia, teda, že vyvlastnené bolo jej vlastnícke právo a nikoho iného. Túto skutočnosť môže žalobkyňa preukázať jedine určujúcim rozsudkom súdu, čím žalobkyňa deklarovala, že má naliehavý právny záujem na určení vlastníckeho práva k pozemkom a zmenou žalobou sa domáhala určenia, že bola vlastníčkou pozemkov ku dňu ich vyvlastnenia. Súd prvej inštancie uznesením č. k. 15C/106/2016-201 zo dňa 07. 04. 2021 pripustil zmenu petitu žaloby, v zmysle ktorej je predmetom konania určiť, že žalobkyňa bola výlučnou vlastníčkou pozemku registra „C“ v k. ú. Q., obec Q., okres R. s parc. číslom 2641, ostatné plochy o výmere 1244 m² ku dňu jeho vyvlastnenia na základe rozhodnutia o vyvlastnení zo dňa 18. 08. 2016 Okresného úradu Nitra, odbor výstavby a bytovej politiky, č. OU-NR-OVBP2-2016/032185-53 v spojení s rozhodnutím Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, odbor štátnej stavebnej správy zo dňa 10. 10. 2016, č. 24929/2016/B624-SV/64203/To.

1.2. Žalobkyňa sa po pripustení zmeny petitu žaloby domáhala určenia vlastníckeho práva ku dňu vyvlastnenia spornej nehnuteľnosti z dôvodu, že sa mieni domáhať náhrady za vyvlastnenie. Súd prvej inštancie konštatoval, že naliehavý právny záujem žalobkyne na požadovanom určení nie je daný, pretože žaloba prejednávaná v tomto konaní nie je účinný a vhodne zvolený prostriedok ochrany práv žalobkyne. Z vykonaného dokazovania, predovšetkým z vyjadrenia samotnej žalobkyne súd zistil, že jej cieľom nie je docieľiť zmenu zápisu v katastri nehnuteľností, čo s poukazom na vyvlastnenie už ani nie je možné, jej zámerom je predovšetkým získať náhradu za vyvlastnenie. Na určení vlastníckeho práva žalobkyňa podľa názoru súdu nemôže mať naliehavý právny záujem, pretože ňou požadované určenie nerieši podstatu sporu, ktorý sa snaží žalobou vyriešiť. Doriešenie tejto náhrady je predmetom samostatného konania, v tomto konaní súd o náhrade za vyvlastnenie nerozhoduje. Podaná žaloba tak nerieši neistotu v právnom postavení žalobkyne a nevylučuje potrebu ďalšieho konania, ktorým sa rozhodne o tom, komu má predmet úschovy pripadnúť. Súd prvej inštancie ďalej konštatoval, že naliehavý právny záujem na strane žalobkyne nie je daný ani z dôvodu, že v konaní vedenom súdom pod sp. zn. 12U/4/2016 vystupuje väčší počet účastníkov, pretože ani uvedené neospravedlňuje potrebu ďalšieho konania, ktoré by aj v prípade úspechu žalobkyne v tomto konaní nepochybne muselo nasledovať. Podľa ustálenej judikatúry v zásade je potrebné vychádzať z toho, že určovacia žaloba má povahu preventívnu a jej účelom je poskytnutie ochrany právnomu postaveniu žalobcu skôr, než dôjde k porušeniu právneho vzťahu alebo práva, teda vtedy, keď sa nemôže domáhať ochrany žalobou na plnenie. V prejednávanom prípade sa žalobkyňa môže domáhať priamo plnenia, čo aj urobila, keď sama potvrdila, že v konaní vedenom Okresným súdom Nitra pod sp. zn. 12U/4/2016 požiadala o vydanie úschovy. Naliehavý právny záujem žalobkyne na požadovanom určení vlastníckeho práva preto nie je daný. Nedostatok naliehavého právneho záujmu žalobkyne bol prvoradým dôvodom zamietnutia žaloby, v dôsledku ktorého súd žalobu zamietol bez toho, aby sa ďalej zaoberal meritom prejednávaného sporu.

1.3. Súd prvej inštancie tiež konštatoval, že v danom prípade rozhodnutie o povolení vkladu vlastníckeho práva na základe stranami uzavretej kúpnej zmluvy zo dňa 08. 07. 2015 bolo zrušené a konanie o návrhu na vklad vlastníckeho práva na základe tejto zmluvy bolo zastavené. Žalobkyňa tak nikdy nenadobudla vlastnícke právo k predmetným nehnuteľnostiam. Z vykonaného dokazovania mal súd preukázané, že po uzavretí kúpnej zmluvy nastali okolnosti brániace realizácii predmetu zmluvy, čím sa plnenie zo zmluvy stalo objektívne nemožným. Pretože žalobkyňa nenadobudla vlastnícke právo k nehnuteľnostiam, vlastníčkou nehnuteľností nebola ani ku dňu ich vyvlastnenia. O náhrade trov konania

súd rozhodol podľa pomeru úspechu v zmysle § 255 ods. 1 CSP. Keďže žalovaná bola v konaní úspešná, a zatiaľ čo žalobkyňa nedosiahla žiadny materiálne merateľný úspech, súd priznal žalovanej náhradu trov konania pred súdom prvej inštancie, ako aj nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu (100%).

2. Proti tomuto rozsudku podala v zákonnej lehote odvolanie žalobkyňa, namietajúc, že súd prvej inštancie nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam a jeho rozhodnutie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci. Nesprávny procesný postup súdu spočíva v logicky rozpornom odôvodnení rozhodnutia a arbitrárnym vysporiadaním sa s jej argumentáciou. V časti, kde sa súd čiastočne zaoberal konkrétnymi skutkovými okolnosťami, tieto nesprávne právne posúdil. Rovnako súd na základe vykonaných dôkazov dospel k nesprávnym skutkovým zisteniam, keď uviedol, že doriešenie náhrady je predmetom samostatného konania. Nemôže obstať záver, že na požadovanom určení nemá naliehavý právny záujem. Z návrhu zložiteľa MH Investu, s. r. o. v konaní 12U/4/2016 vyplýva, že záväzok vyplývajúci spoločnosti MH Invest, s. r. o. nemožno splniť, pretože zložiteľ má odôvodnené pochybnosti, kto je veriteľom a súčasne, či zložiteľ pozná veriteľa. Aktuálne, vzhľadom na vyvlastnenie, nie je možné v konaní určiť vlastnícke právo s tým účinkom, aby bolo spätne zapísané do katastra nehnuteľností. Rozhodnutie súdu vyrieši spor o to, kto bol vlastníkom v čase vyvlastnenia, a tým aj komu náhrada za vyvlastnenie patrí. Práve kvôli vyvlastneniu došlo k zmene žaloby. Finančné prostriedky z vyvlastnenia (čo vyplýva z rozhodnutia o vyvlastnení) neboli vyplatené vyvlastnenému - MH Invest II., nakoľko prebiehali konania o určení vlastníckeho práva vrátane tohto konania. Jedná sa o tzv. solučnú úschovu s účinkami splnenia dlhu. Pokiaľ by nedošlo k zloženiu finančných prostriedkov a finančná náhrada by bola vyplatená spoločnosti MH Invest II. s. r. o. alebo žalovanej, mala by k dispozícii žalobu na plnenie voči takémuto subjektu, za daných skutkových okolností však nemá inú možnosť než určovací žalobu. Čo sa týka právneho posúdenia otázky vlastníctva, tak súd vychádzal len z údajov katastra. Namietala však, že do dňa vyvlastnenia bol rozpor medzi zapísaným a skutočným stavom. Jej svedčil „titulus“ nakoľko medzi ňou a žalovanou bola uzatvorená platná kúpna zmluva. Zmluva, ktorou dochádza k prevodu vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, je platná po podpísaní účastníkmi, pričom účinnosť zmluvy nastáva súčasne so vznikom platnej zmluvy. Od daného okamihu sú účastníci viazaní prejavom vôle. Rozhodnutie správa katastra o povolení vkladu vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam nie je rozhodnutím, s ktorým by zákon spájal vznik účinnosti zmluvy o prevode vlastníckeho práva k nehnuteľnej veci. Nič na tom nemení ani skutočnosť, že vklad má konštitutívne účinky podľa § 28 katastrálneho zákona, nakoľko správny orgán koná v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon, a to v zmysle čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky č. 460/1992 Z. z. Podstatnou je tá skutočnosť, že rozhodnutie súdu má pre ňu význam v aktuálnom čase, keďže pre vyplatenie náhrady za vyvlastnenie je potrebné vyriešenie otázky vlastníctva, pričom ako predbežnú otázku je potrebné riešiť, či zmluva uzatvorená medzi ňou a žalovanou je platná. Prioritou v rozhodovaní súdov by malo byť spravodlivé rozhodnutie vyrovňávajúce sa s podstatnými argumentmi účastníkov dostatočným spôsobom a v primeranom čase. Výsledkom tohto konania je rozhodnutie, ktoré vyvolá ďalšie spory medzi účastníkmi. Ďalej uviedla, že považuje za rozporuplné závery súdu prvej inštancie, ktorý na jednej strane dospel k záveru o nedostatku naliehavého právneho záujmu a na druhej strane žalobu posudzovať po vecnej stránke. Súd dospel tiež k nesprávnemu právneho názoru ohľadne následkov spojených s prípadným porušením predkupného práva (ktoré však v čase podpisu zmluvy nebolo zapísané v katastri nehnuteľností). V časti, keď skutkový stav subsumoval pod dodatočnú nemožnosť plnenia, vec nesprávne právne posúdil. Prvoinštančný súd sa vôbec nezaoberal kogentnou úpravou a účelom predkupného práva. Občiansky zákonník explicitne upravuje inštitút predkupného práva. Zákon o niektorých opatreniach neobsahuje osobitnú úpravu predkupného práva. Súd sa nevysporiadal s ustanoveniami občianskeho zákonníka ohľadom predkupného práva. Zákon o niektorých opatreniach hovorí len o okamihu vzniku predkupného práva, pričom osobitne neupravuje obsah a oprávnenia s týmto právom spojené. Bez vysporiadania sa s kogentnými ustanoveniami upravujúcimi obsah a nároky spojené s porušením predkupného práva nie je možné dospieť k záveru, že sa v danom prípade jedná o dodatočnú nemožnosť plnenia. Pokiaľ Zákon o niektorých opatreniach nedefinuje obsah pojmu predkupné právo, zo zásady bezrozpornosti právneho poriadku vyplýva, že tento pojem, resp. právny inštitút má rovnaký obsah ako predkupné právo upravené v Občianskom zákonníku. Z dikcie ustanovenia § 575 Občianskeho zákonníka tiež vyplýva, že záväzok plniť podľa kúpnej zmluvy by bolo možné splniť aj po dohodnutej dobe. Na tom nič nemení ani skutočnosť, že štát si predkupné právo v posudzovanom prípade „uplatnil“, pretože tak mohol postupovať len v dôsledku nezákonného postupu správneho orgánu. Z právnej úpravy - ustanovenia § 603 Občianskeho

zákonníka vyplýva, že predkupné právo zostáva zachované voči nadobúdateľovi. Ak z kogentnej právnej úpravy explicitne vyplýva, že predkupné právo zostane zachované voči nadobúdateľovi, nemôže sa jednať o takúto zakázanosť pôvodného predmetu záväzku. Je potrebné zdôrazniť, že sa jedná predovšetkým o predmet záväzku, pričom nie je podstatný subjekt záväzku. Účelom predkupného práva je nadobudnutie predmetu záväzku, pričom je bez významu, či tento predmet nadobudne od pôvodného predávajúceho alebo nadobúdateľa, nakoľko zákon pripúšťa obe tieto možnosti. Okrem toho, predkupné právo v čase vzniku právneho úkonu neexistovalo, nemožno tento právny úkon považovať za absolútne neplatný, tiež je vylúčená dodatočná nemožnosť, nakoľko v posudzovanom prípade okolností vylučujúca plnenie spočíva v právnom stave. Princiálnou podmienkou dodatočnej nemožnosti plnenia je jej trvalý charakter, to vyplýva aj zo znenia § 575 ods. 2 in fine, podľa ktorého nie je plnenie nemožné, ak ho možno uskutočniť až po dojednanom čase. V zásade neprichádza do úvahy, aby záväzok zanikol z dôvodu prechodnej nemožnosti plnenia a následne sa obnovil po odpadnutí solučnej prekážky. Pojmovým znakom dodatočnej nemožnosti je trvalá zmena okolností, ktorá je dotknutou stranou neovplyviteľná. Nakoľko z ustanovenia § 3 ods. 7 Zákona o niektorých opatreniach vyplýva, že trvanie predkupného práva je časovo ohraničené a predovšetkým preto, lebo nároky z porušenia predkupného práva rieši osobitná (kogentná) právna úprava, nemôže sa jednať o dodatočnú nemožnosť plnenia. Dodatočná nemožnosť je pri predkupnom práve pojmovo vylúčená. Na základe uvedeného mala za to, že prvoinštančný súd vec nesprávne právne posúdil, keď dospel k záveru, že na veci nie je naliehavý právny záujem a že nastala dodatočná nemožnosť plnenia. Navrhla napadnuté rozhodnutie súdu prvej inštancie zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

3. K odvolaniu žalobkyne sa písomne vyjadrila žalovaná, udávajúc, že napadnuté rozhodnutie považuje za vecne správne, presvedčivo a vyčerpávajúco odôvodnené, rešpektujúce právo na súdnu ochranu a spravodlivý súdny proces. Poukázala na to, že Najvyšší súd Slovenskej republiky sa v obdobných veciach opakovane právne vyjadruje tak, že v dôsledku vzniku predkupného práva štátu je zmluvná voľnosť vlastníka pozemku obmedzená priamo zo zákona, a teda vlastníci dotknutých pozemkov sú povinní v prípade zamýšľaného predaja prednostne ponúknuť tieto pozemky na kúpu štátu. Podľa názoru Najvyššieho súdu v prípade, že zákonné predkupné právo k predmetu zmluvy vzniklo až po jej uzavretí, nenastala absolútna neplatnosť tejto zmluvy, pretože podmienky platnosti sa skúmajú vždy ku dňu uzavretia zmluvy a v takom prípade v čase uzavretia zmluvy neexistovala právna úprava brániaca realizácii predmetu zmluvy. Táto situácia nastala dodatočne, po uzavretí zmluvy, ale v čase pred rozhodnutím o vklade. Správny orgán musí rešpektovať platný a účinný právny stav vyplývajúci i z právnych predpisov, ktoré nadobúdajú účinnosť k času jeho rozhodovania a ktoré nepravou retroaktivitou zasahujú do právneho vzťahu. Najvyšší súd uvedenú situáciu hodnotí ako dodatočnú právnu nemožnosť plnenia, ktorá objektívne nastala pred rozhodnutím o vklade. Zákonné predkupné právo na základe § 3 ods. 5 zákona č. 175/1999 Z. z. spôsobuje s účinkom nepravnej retroaktivity dodatočnú právnu nemožnosť plnenia zmluvy o prevode nehnuteľnosti, na ktorú skutočnosť správny orgán rozhodujúci o návrhu na vklad je podľa § 31 ods. 1 zákona č. 162/1995 Z. z. povinný prihliadať. Tiež uviedla, že naďalej zotrváva na svojom tvrdení, že nie je v tomto konaní pasívne vecne legitimovaná, keďže nie je a v čase vyvlastnenia ani nebola vlastníčkou sporného pozemku. Uviedla, že kúpna zmluva je absolútne neplatná pre porušenie predkupného práva štátu, ktoré bolo obidené uzatvorením predmetnej kúpnej zmluvy so žalobkyňou. Právny názor o neplatnosti zmluvy zastal aj Krajský súd v Nitre vo viacerých skutkovo a právne obdobných konaniach. Navrhla, aby odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny potvrdil.

4. Krajský súd v Nitre uznesením zo dňa 30. júna 2022 č. k. 9Co/67/2021-301 rozhodol tak, že vstup intervenienta MH Invest II., s. r. o., so sídlom Bratislava, Trnavská cesta 100, IČO: 50 021 150, zastúpeného Advokátska kancelária REDANT s. r. o., so sídlom Bratislava, Konventná 6, IČO: 53 682 581, do konania na strane žalovanej je prípustný.

5. K odvolaniu žalobkyne sa vyjadril aj intervenient na strane žalovanej, udávajúc, že tvrdenia žalobkyne o porušení práva na spravodlivý proces sú zjavne nepodložené a ničím neodôvodnené. Rovnako nie je naplnený žalobkyňou tvrdý odvolací dôvod, že súd prvej inštancie na základe vykonaných dôkazov dospel k nesprávnym skutkovým zisteniam, keď súd na základe vykonaných dôkazov nepochybne dospel k správnym skutkovým zisteniam, keď s prihliadnutím na vyhovenie protestu prokurátora č. Pd 203/15/4403-3 zo dňa 15. 10. 2015 a následné zrušenie vkladu V5541/15 rozhodnutím č. UP 56/2015-9 zo dňa 30. 10. 2015 zo strany katastra nehnuteľností, ako aj s ohľadom princíp konštitutívnosti nadobudania vlastníckeho práva zápisom do katastra nehnuteľností správne vyhodnotil, že žalobkyňa

sa vlastníčkou vyvlastneného pozemku nikdy nestala. Súd prvej inštancie tiež na základe vykonaného dokazovania správne vyhodnotil, že konanie o úschove je samostatný druh konania, v ktorom si žalobkyňa uplatňuje nárok na vydanie predmetu úschovy, a preto nie je a ani nemôže byť naplnená základná požiadavka opodstatnenosti určovacej žaloby - úplné vyriešenie obsahu spornosti daného právneho vzťahu alebo práva, nakoľko požadované určenie má vo vzťahu k úschove povahu len predbežnej otázky. Ďalej uviedol, že záver súdu o absencii naliehavého právneho záujmu žalobkyne na požadovanom určení vlastníckeho práva k vyvlastnenému pozemku je nepochybne správny a už samotný tento záver mohol sám o sebe viesť k zamietnutiu žaloby. To, že sa súd zaoberal aj vecnou stránkou žaloby, je značne v prospech samotnej žalobkyne, pretože je z toho zrejmé, že ak by aj bol naliehavý právny záujem daný, žaloba by bola zamietnutá z iných dôvodov, čím tak súd zabezpečil žalobkyňu právo na prístup k súdu a právo na spravodlivé súdne konanie. Žalobkyňa sa domáha určenia vlastníckeho práva k vyvlastnenému pozemku voči žalovanej a naliehavý právny záujem na určení musí teda osvedčiť proti označenej žalovanej. Nakoľko tá nie je ani vlastníčkou vyvlastneného pozemku, nebola vlastníčkou vyvlastneného pozemku ani v momente vyvlastnenia, a teda nie je z toho dôvodu potenciálnym príjemcom náhrady za vyvlastnenie zloženej v úschove z titulu vyvlastnenia, nemožno voči nej existenciu naliehavého právneho záujmu týmito okolnosťami odôvodňovať. Ani teoretickým úspechom žalobkyne v tomto konaní by jej tak nevznikol nárok na príslušnú časť vyvlastňovacej náhrady zloženej v úschove, ale iba nárok voči žalovanej. Nemôže sa jednať ani o konanie, v ktorom sa má rozhodovať o tom, komu náhrada za vyvlastnenie patrí, pretože úschova náhrady za vyvlastnenie vyvlastneného pozemku sa týka výhradne vzťahu medzi spoločnosťami MH Invest, s. r. o. a MH Invest II, s. r. o. ako vyvlastniteľom a vyvlastňovaným subjektom, pričom ani jeden z týchto subjektov nie je stranou sporu v takom procesnom postavení, ktoré by odôvodňovalo tvrdenia žalobkyne alebo akékoľvek jej úvahy o danosti naliehavého právneho záujmu zložením vyvlastňovacej náhrady do úschovy. Na tom nič nemení ani skutočnosť, že k vykúpeniu vyvlastneného pozemku od žalovanej došlo počas prebiehajúceho súdneho konania o určení vlastníckeho práva, pretože žalobkyňa už nemôže byť zapísaná ako vlastníka týchto pozemkov, nakoľko k nim vzniklo zákonné predkupné právo. Okamihom vzniku tohto predkupného práva mohol byť vlastníkom vyvlastneného pozemku výhradne štát, ten si svoje predkupné právo od v tom čase riadne evidovaného vlastníka v katastri nehnuteľností (žalovanej) uplatnil a riadne mu vyplatil kúpnu cenu, z čoho nevyhnutne vyplýva, že žalobkyňa sa nemohla a ani nemôže stať vlastníčkou vyvlastneného pozemku ku dňu jeho vyvlastnenia. Súd tak nepochybne otázku naliehavého právneho záujmu žalobkyne posúdil správne, keď skonštatoval, že podanou určovacou žalobou nedôjde k tvrdenému odstráneniu spornosti práva, nerieši sa ňou podstata sporu a úmyslom žalobkyne ani nie je docielenie zmeny zápisu vlastníka v katastri nehnuteľností, ale len získanie náhrady za vyvlastnenie zloženej v úschove, čo je v zjavnom rozpore s účelom a zmyslom procesného inštitútu určovacej žaloby. Záverom uviedol, že predkupné právo štátu podľa § 3 ods. 5 zákona č. 175/1999 Z. z. je inštitútom verejného práva, a vzhľadom na jeho právnu podstatu a účel sledovaný zákonom č. 175/1999 Z. z. preto nemožno uvažovať o akejkoľvek analógii s predkupným právom podľa súkromného práva, ktoré (plne v súlade so zásadami, ktorými sa súkromné právo spravuje) má inú obsahovú náplň a jeho porušenie vyvoláva v podstate opačné právne následky. Z toho potom vyplýva, že ak k vyvlastnenému pozemku vzniklo predkupné právo až po vzniku záväzku (kúpna zmluva medzi žalobkyňou a žalovanou zo dňa 08. 07. 2015), avšak pred rozhodnutím správneho orgánu o povolení vkladu (31. 07. 2015), vznikla na strane žalovanej objektívna prekážka pri splnení záväzku previesť vlastnícke právo, čo spôsobuje dodatočnú nemožnosť plnenia, ktorá nastáva v prípade splnenia zákonom stanovených podmienok, teda na základe právneho predpisu, ktorý subjektu zakazuje také správanie (obchádzanie zákonného predkupného práva štátu), na ktoré by bol v zmysle právneho úkonu povinný. Následným uplatnením predkupného práva zo strany štátu sa táto prekážka stala trvalou, čiže bez ohľadu na to, či je zmluva medzi žalobkyňou a žalovanou platná, nemohla a ani nemôže vyvolať vecno-právne účinky nadobudnutia vlastníckeho práva k vyvlastnenému pozemku v prospech žalobkyne, nakoľko tomu bráni existencia zákonného predkupného práva štátu. Z rovnakého dôvodu potom nemôže byť určené vlastnícke právo žalobkyne ani ku dňu vyvlastnenia vyvlastneného pozemku. Z toho dôvodu neexistuje žiadna rozumná pochybnosť o správnom právnom posúdení a riadnom odôvodnení tohto posúdenia zo strany súdu. Navrhol, by odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny potvrdil.

6. Krajský súd v Nitre ako súd odvolací (§ 34 CSP), viazaný rozsahom a dôvodmi odvolania žalobkyne (§ 379 a § 380 ods. 1 CSP), prejednal vec bez nariadenia odvolacieho pojednávania a po prejednaní veci dospel k záveru, že odvolanie žalobkyne nie je dôvodné a rozsudok súdu prvej inštancie je potrebné v zmysle ustanovenia § 387 ods. 1 CSP ako vecne správny potvrdiť.

7. Podľa § 470 ods. 1, 2 CSP, ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti. Právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované.

8. Z obsahu spisu v prejednávanej veci vyplýva, že žalobkyňa sa žalobou doručenu súdu prvej inštancie dňa 12. 02. 2016 domáhala určenia, že je výlučnou vlastníčkou nehnuteľnosti nachádzajúcej sa v kat. úz. Q., obec Q., zapísanej na LV č. XXXX ako parcela reg. „C“ č. 2641 orná pôda o výmere 1244 m². Z odôvodnenia žaloby vyplýva, že dňa 08. 07. 2015 uzatvorila so žalovanou ako predávajúcou kúpnu zmluvu, ktorej predmetom bol prevod vlastníckeho práva k uvedenej nehnuteľnosti, návrh na vklad vlastníckeho práva na základe zmluvy bol Okresnému úradu Nitra, katastrálny odbor doručený dňa 09. 07. 2015. Žalovaná od zmluvy odstúpila, pritom toto odstúpenie žiadnym spôsobom nezdôvodnila a na takýto postup žalovanej nebol tak zmluvný, ako ani zákonný dôvod. V priebehu konania pred súdom prvej inštancie žalobkyňa podaním zo dňa 21. 06. 2016 požiadala o pripustenie zmeny žaloby v nasledovnom znení: Súd určuje, že žalobkyňa bola výlučnou vlastníčkou pozemku registra „C“ v kat. území Q., obec Q., okres R., s parc. číslom 2641 ostatné plochy o výmere 1244 m² ku dňu jeho vyvlastnenia na základe Rozhodnutia o vyvlastnení zo dňa 18. 08. 2016 Okresného úradu Nitra, odbor výstavby a bytovej politiky č. OU-NR-OVBP2-2016/032185-53 v spojení s Rozhodnutím Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, odbor štátnej stavebnej správy zo dňa 10. 10. 2016 č. 24929/2016/B624-SV/64203/To. Žalobkyňa v návrhu na zmenu žaloby dôvodila tým, že už sa nemôže domáhať určenia, že je vlastníkom pozemku v aktuálnom čase, pretože právoplatnosťou rozhodnutia o vyvlastnení pozemku sa ako vyvlastniiteľ stala vlastníkom pozemku spoločnosť MH Invest s. r. o. bez ohľadu na to, či bolo vyvlastnené jej vlastnícke právo k pozemku alebo spoločnosti MH Invest II s. r. o. Výsledky dovtedajšieho konania pritom sú podkladom pre konanie o zmenenej žalobe, nakoľko ide o totožné skutkové okolnosti. Účelom zmenenej žaloby je v konečnom dôsledku určiť, komu má byť vyplatená náhrada za vyvlastnenie pozemku. Súd prvej inštancie uznesením zo dňa 07. 04. 2021 č. k. 15C/106/2016-201 zmenu žaloby v požadovanom znení pripustil.

9. Žalobkyňa v podanom odvolaní ako odvolací dôvod namietala nesprávny procesný postup súdu spočívajúci v nedostatočnom odôvodnení a arbitrárnosti rozhodnutia súdu prvej inštancie, čím malo dôjsť k porušeniu jej práva na spravodlivý súdny proces.

10. Pojem právo na spravodlivý proces ešte nie je ustálené definovaný v rozhodnutiach Najvyššieho súdu SR, ale vyplýva z bohatej judikatúry Ústavného súdu SR k čl. 46 ods. 1 Ústavy SR, ako aj Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a spravodlivým procesom sa rozumie celý postup a ucelený reťazec postupov, kedy sú súdnou cestou chránené práva a právom chránené záujmy osôb. Povedané inými slovami, právo na spravodlivý proces je ústavou (dohovorom) zaručené právo každého na prístup k nezávislému a nestrannému sudcovi. Ide o zákonom stanovený procesný postup a zákonom upravené súdne konanie. Ide teda o celý reťazec záruk zákonnosti, ktoré v súhrne zodpovedajú nárokom ústavnosti vyjadrenej v Ústavnom poriadku Slovenskej republiky.

11. Pod porušením práva na spravodlivý proces je potrebné rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavno-právneho rámca a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae, teda odmietnutia spravodlivosti (obdobne napr. uznesenie NS SR sp. zn. 2Cdo/141/2017 z 30. 08. 2018). Právo na spravodlivý proces je jedným zo základných ľudských práv a do obsahu tohto práva patrí viacero samostatných subjektívnych práv a princípov. Podstatou tohto práva je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nezávislom a nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predpokladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom

a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (pozri napr. rozhodnutia Ústavného súdu SR sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03).

12. Pojem "procesný postup" bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach NS SR tak, že sa ním rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to, ako súd viedol spor) znemožňujúca strane sporu realizáciu jej procesných oprávnení a máriaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní (porovnaj judikát R 129/1999 a rozhodnutia NS SR sp. zn. 1Cdo 6/2014, 3Cdo 38/2015, 5Cdo 201/2011, 6Cdo 90/2012). Tento pojem nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na faktickú meritórnu rozhodovaciu činnosť súdu. "Postupom súdu" možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však konečné rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku. Pokiaľ "postupom súdu" nie je rozhodnutie súdu - finálny (meritórny) produkt prejednávania veci v civilnom sporovom konaní, potom už "postupom súdu" vôbec nemôže byť ani časť rozhodnutia - jeho odôvodnenie (obsah, spôsob, kvalita, výstižnosť, presvedčivosť a úplnosť odôvodnenia), úlohou ktorej je vysvetliť dôvody, so zreteľom na ktoré súd rozhodol (porovnaj rozhodnutia NS SR sp. zn. 1ECdo 10/2014, 3Cdo 146/2013). Pojem "procesný postup" súdu je potrebné vykladať takto aj za právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016. V súvislosti s námietkou žalobcu o nepreskúmateľnosti rozhodnutia súdu prvej inštancie odvolací súd poukazuje na zjednocujúce stanovisko prijaté na rokovaní Občiansko-právneho kolégia NS SR, ktoré sa uskutočnilo 3. decembra 2015, právna veta ktorého znie: "Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ OSP. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ OSP." Uvedené stanovisko, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov SR pod R 2/2016, možno aplikovať na odvolacie konanie, že nepreskúmateľnosť rozhodnutia nezakladá vadu konania spočívajúcu v odňatí práva na spravodlivý súdny proces, pre ktorú by musel odvolací súd napadnutý rozsudok zrušiť. Odvolací súd po preskúmaní rozsudku súdu prvej inštancie dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutie obsahuje skutkové zistenia, právne normy aplikované súdom prvej inštancie a právne posúdenie, pre ktoré nemožno konštatovať nepreskúmateľnosť rozsudku, a tým vadu konania majúcu za následok odňatie práva na spravodlivý proces.

13. Ďalej sa odvolací súd zaoberal posúdením otázky, či podaná žaloba je vhodným a správne zvoleným procesným nástrojom ochrany práva žalobkyne a či žalobkyňa má naliehavý právny záujem na požadovanom určení v zmysle § 137 písm. c/ CSP.

14. Podmienkou procesnej prípustnosti určovacej žaloby je podľa § 137 písm. c/ CSP (predtým § 80 písm. c/ OSP) právny záujem na požadovanom určení. Právny záujem procesnej prípustnosti určovacej žaloby v zmysle § 137 písm. c/ CSP musí byť naliehavý. Pri skúmaní existencie naliehavého právneho záujmu ide o posúdenie, či podaná žaloba je vhodný (účinný a správne zvolený) procesný nástroj ochrany práva žalobcu a či sa ňou môže dosiahnuť odstránenie spornosti práva, a či snáď len zbytočne nevyvoláva konanie, po ktorom bude musieť aj tak nasledovať iné (ďalšie) súdne konanie alebo konania. Naliehavý právny záujem je spravidla daný v prípade, ak by bez tohto určenia bolo právo žalobcu ohrozené, alebo ak by sa bez tohto určenia stalo jeho právne postavenie neistým (R 17/1972). Za nedovolenú možno považovať určovaciu žalobu, pokiaľ neslúži potrebám praktického života, ale len rozmnožovaniu sporov; ak však určovacia žaloba vytvára pevný právny základ pre právny vzťah strán sporu, je prípustná aj napriek tomu, že je možná (prípadne) aj iná žaloba (pozri rozhodnutie NS SR v časopise Zo súdnej praxe pod č. 40/96). Procesná povinnosť preukázať, že v čase rozhodovania súdu je naliehavý právny záujem na určení právneho vzťahu alebo práva zaťažuje toho, kto sa tohto určenia domáha (žalobcu). Pokiaľ chce žalobca osvedčiť svoj naliehavý právny záujem, musí na jednej strane poukázať na určité skutkové okolnosti v prejednávanej veci vedúce k sporu medzi stranami a k potrebe určiť súdom, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, na druhej strane, vysvetliť, že práve podaná žaloba je procesne vhodným nástrojom, ktorý tento spor rieši. Rešpektujúc zásadu hospodárnosti konania sa súd musí zaoberať otázkou existencie naliehavého právneho záujmu na určovacej žalobe už po začatí konania, pričom naliehavý právny záujem na požadovanom určení musí byť daný aj v čase rozhodovania (rozhodnutie NS SR 5Cdo 264/2007, 5Cdo 31/2011, 4Cdo 111/2008).

15. Určovacou žalobou môže byť určené len jestvovanie práva, príp. právneho vzťahu existujúceho ku dňu vyhlásenia rozsudku. Obsahom žaloby nemôže byť určenie práva za dobu minulé, ani do budúcnosti (pozri rozhodnutie NS SR 2Cdo 32/98, 2Cdo 131/06). Z tohto pravidla judikatúra pripúšťa aj výnimky, a

to v podobe žalôb o určenie, že určitá osoba bola ku dňu smrti vlastníkom, resp. že určitá vec patrí do dedičstva (rozhodnutie NS SR sp. zn. 1Cdo 26/07, 3Cdo 44/08).

16. Z uvedeného vyplýva, že naliehavý právny záujem na danom určení nemôže byť v danom prípade daný, pretože by nedošlo k zmene vlastníka, ktorý je v súčasnej dobe zapísaný na liste vlastníctva a žalobkyňa sa napokon tohto určenia ani nedomáhala, pretože žiadala po zmene petitu žaloby určiť vlastnícke právo iba ku dňu vyvlastnenia. Z obsahu spisu vyplýva, že cieľ sledovaný žalobkyňou formou tejto žaloby smeroval k vyplateniu náhrady za vyvlastnený pozemok. Vychádzajúc z uvedeného, dospel odvolací súd k záveru, že naliehavý právny záujem na požadovanom určení nie je daný, pretože petit žaloby, skutkové tvrdenia a právne posúdenie, sa neviaže na odstránenie konkrétnej spornosti žalobkyňou uplatňovaného práva (rozhodnutie NS SR 5Cdo 548/2015 z 28. 09. 2016 publikovaným pod R 22/2017). V danom prípade sa nejedná o prípad určovacej žaloby ako prostriedku ochrany už porušeného práva, pretože žalobkyňa touto žalobou nesledovala zosúladenie zhody zápisu vo verejnom registri so skutočným právnym stavom (zápis vlastníckeho práva v katastri nehnuteľností), ale len vyplatenie náhrady za vyvlastnenie pozemku, teda o plnenie, ktorého sa mohla domáhať iným procesne prípustným prostriedkom právnej ochrany, s predbežným posúdením otázky vlastníckeho práva.

17. V kontexte vyššie uvedeného sa tak odvolací súd stotožnil so záverom súdu prvej inštancie o neexistencii naliehavého záujmu žalobkyne na požadovanom určení a skonštatoval, že naliehavý právny záujem žalobkyne na určení vlastníckeho práva, ktorým nerieši aktuálnu otázku, ale sa domáha určenia vlastníckeho práva do minulosti (ku dňu vyvlastnenia), a to nie za účelom zosúladenia zhody zápisu vo verejnom registri, ale za účelom získania plnenia náhrady za vyvlastnenie, nie je daný. Takto prijaté závery odvolacieho súdu sú v súlade s jeho vlastnou rozhodovacou činnosťou, ako i rozhodovacou činnosťou ďalších odvolacích senátov Krajského súdu v Nitre. Na podporu takto prijatých záverov odvolací súd poukazuje na zhodne ustálené závery NS SR v jeho rozhodnutí sp. zn. 1Cdo/36/2020, ktorým NS SR prejednal podané dovolanie proti rozhodnutiu Krajského súdu v Nitre pod sp. zn. 8Co/297/2018 a svojim rozhodnutím dovolanie odmietol. Vzhľadom na takto prijaté závery odvolacím súdom je potom preskúmvanie napadnutého výroku rozhodnutia z ďalších odvolacích dôvodov žalobkyne nadbytočné, pretože by nemalo žiadny vplyv na výsledok tohto sporu o zamietnutí žaloby pre nedostatok naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení.

18. Z uvedených dôvodov odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny potvrdil.

19. O náhrade trov odvolacieho konania rozhodol odvolací súd v zmysle § 396 odsek 1 v spojení s § 255 odsek 1 CSP a úspešnej žalovanej a intervenientovi na strane žalovanej v odvolacom konaní priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania voči žalobkyne v rozsahu 100%. O výške týchto trov rozhodne súd prvej inštancie samostatným uznesením vydaným súdnym úradníkom podľa § 262 odsek 2 CSP.

Toto rozhodnutie bolo prijaté v senáte pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).